



**FUNDACJA  
TOGATUS**  
PRO BONO

# PORADNIK II/2021

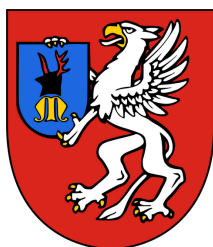


## POMOC SPOŁECZNA. FORMY PRAWNE POMOCY PUBLICZNEJ DLA RODZIN Z DZIEĆMI (USTAWA O ŚWIADCZENIU „500+”).

Zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej, finansowane ze środków otrzymanych od Powiatu Mieleckiego.



MINISTERSTWO  
SPRAWIEDLIWOŚCI  
[www.ms.gov.pl](http://www.ms.gov.pl)



**FUNDACJA  
TOGATUS**  
PRO BONO

Jedną z najistotniejszych zasad, na których opiera się Konstytucja RP, jest tzw. zasada pomocniczości zwana też zasadą subsydiarności. O wadze tej zasady w ustroju naszego Państwa świadczy fakt, że zapisana jest wprost w uroczystym wstępie do ustawy zasadniczej, tzw. preambule. Jak w niej czytamy:

*„ (...) ustanawiamy Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej jako prawa podstawowe dla państwa oparte na poszanowaniu wolności i sprawiedliwości, współdziałaniu władz, dialogu społecznym oraz na zasadzie pomocniczości umacniającej uprawnienia obywateli i ich wspólnot.”*

Zasada subsydiarności oznacza, że władza powinna pełnić funkcję pomocniczą, wspierającą w stosunku do działań jednostek, które ją ustanowiły. Tam, gdzie nie jest to konieczne, państwo powinno pozwolić działać społeczeństwu obywatelskiemu, rodzinom, wolnemu rynkowi. Zasadę pomocniczości najpełniej wyraża poniższa dyrektywa: *„Tyle władzy, na ile to konieczne, tyle wolności, na ile to możliwe oraz tyle państwa, na ile to konieczne, tyle społeczeństwa, na ile to możliwe”*.

Szczególnym obszarem prawa, w ramach którego realizowana jest poniższa dyrektywa, jest regulacja dotycząca pomocy społecznej.

W ramach niniejszego folderu omówione zostaną najpierw unormowania dotyczące instytucji pomocy społecznej w ogólności. Scharakteryzowany zostanie podstawowy w tej mierze akt prawny, jakim jest ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1507 z późn. zm.). Następnie zapoznam Państwa z bardziej szczegółowym aktem prawnym, jakim jest ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2018 r. poz. 2134 z późn. zm.).



**Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1507 z późn. zm.) –  
- podstawowe informacje**

Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2019 r., poz. 1507 z późn. zm.) stanowi podstawową regulację prawną, do której powinniśmy sięgnąć, chcąc zapoznać się z przysługującymi uprawnieniami do skorzystania z instrumentów prawnych przysługujących osobom i rodzinom, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej, której nie są w stanie przezwyciężyć w sposób samodzielny, z wykorzystaniem własnych uprawnień, zasobów i możliwości. Właśnie w tym wyraża się omówiona we wstępie do niniejszego opracowania zasada pomocniczości. Państwo ma za zadanie pomagać tym, którzy sami, z różnych przyczyn, nie są w stanie pokonać stojących przed nimi problemów w sferze bytowej. Pomoc społeczna to instytucja polityki społecznej Państwa, której celem jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych. Zadaniem pomocy społecznej jest wspieranie osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienia im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka.



Zadaniem pomocy społecznej jest także zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym poprzez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia się osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

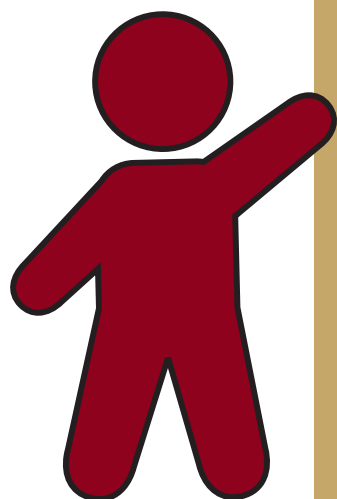
## **PAMIĘTAJ!**

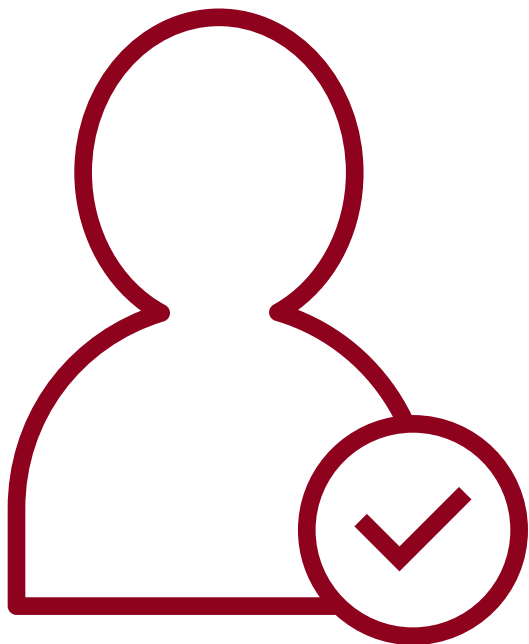
Godność człowieka jest pojęciem teoretycznym, mającym wszakże bezpośrednie odniesienie w porządku prawnym Rzeczypospolitej Polskiej.

Ogólna definicja tego pojęcia:

Godność człowieka – poczucie własnej wartości i szacunek dla samego siebie, co wyraża się w pragnieniu posiadania także szacunku ze strony innych z uwagi na swoje walory duchowe, moralne czy też zasługi społeczne.

Pojęcie godności człowieka jest, jak już wspomniano, zdefiniowane prawnie. Precyzuje je poniższy przepis Konstytucji RP Art. 30 Konstytucji RP. Przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela. Jest ona nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych.





## ORGANY ODPOWIEDZIALNE ZA ORGANIZOWANIE POMOCY SPOŁECZNEJ

### Organy administracji rządowej:

- minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego,
- wojewodowie.

### Organy administracji samorządowej:

- marszałkowie na poziomie województw,
- starostowie powiatów,
- wójtowie, burmistrzowie/prezydenci miast na poziomie gmin.

Osoby korzystające z pomocy społecznej mają obowiązek współpracować z właściwymi organami i instytucjami w rozwiązywaniu problemów życiowych, dotyczących ich samych i ich rodzin, z którymi się do tychże organów i instytucji zwróciły o pomoc.

Należy pamiętać, że zgodnie z wyżej wyjaśnioną zasadą pomocniczości, powyższe organy realizują zadania z zakresu pomocy społecznej współpracując, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

### Pamiętaj!

Szukając wsparcia w zakresie pomocy społecznej, powinieneś w pierwszej kolejności zwrócić się do odpowiednich instytucji (np. Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej), działających w ramach administracji samorządowej na terenie Twego miejsca zamieszkania. Pomocy możesz szukać również w innych instytucjach, które na wspomnianej zasadzie partnerstwa, uczestniczą w udzielaniu wsparcia w tym zakresie (parafia, organizacje społeczne, organizacje pozarządowe).



## KOMU PRZYSŁUGUJE POMOC SPOŁECZNA (KRĄG OSÓB UPRAWNIONYCH)?

- Osobom posiadającym obywatelstwo polskie mającym miejsce zamieszkania i przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- Cudzoziemcom mającym miejsce zamieszkania i przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:
  - na podstawie zezwolenia na pobyt stały, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej, zezwolenia na pobyt czasowy udzielonego w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d lub w art. 186 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2020 r. poz. 35), lub w związku z uzyskaniem w Rzeczypospolitej Polskiej statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej, w związku z uzyskaniem w Rzeczypospolitej Polskiej zgody na pobyt ze względów humanitarnych lub zgody na pobyt tolerowany - w formie schronienia, posiłku, niezbędnego ubrania oraz zasiłku celowego;
- Osobom mającym miejsce zamieszkania i przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej obywatelom państw członkowskich Unii Europejskiej, państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej oraz członkom ich rodzin w rozumieniu art. 2 pkt 4 ustawy z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobytcie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin (Dz. U. z 2019 r. poz. 293), posiadającym prawo pobytu lub prawo stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.



Ponadto, uprawnienie do świadczeń w formie interwencji kryzysowej, schronienia, posiłku, niezbędnego ubrania oraz zasiłku celowego przysługuje cudzoziemcom przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zaświadczenia, o którym mowa w art. 170 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, lub na podstawie zezwolenia, o którym mowa w art. 176 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach.

## FUNKCJE I FORMY POMOCY SPOŁECZNEJ

Pomoc społeczna udzielana na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej ma na celu:

- wsparcie osób i rodzin w przezwyciężeniu trudnej sytuacji życiowej, doprowadzenie - w miarę możliwości - do ich życiowego usamodzielniania i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka,
- zapewnienie dochodu na poziomie interwencji socjalnej – dla osób nie posiadających dochodu lub o niskich dochodach, w wieku poprodukcyjnym i osobom niepełnosprawnym,
- zapewnienie dochodu do wysokości poziomu interwencji socjalnej osobom i rodzinom o niskich dochodach, które wymagają okresowego wsparcia,
- zapewnienie profesjonalnej pomocy rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej, w tym przemocą w rodzinie,
- integracja ze środowiskiem osób wykluczonych społecznie,
- stworzenie sieci usług socjalnych adekwatnych do potrzeb w tym zakresie.

### Formy pomocy społecznej:



- przyznawanie i wypłacanie świadczeń (np. zasiłków),
- praca socjalna z osobami wymagającymi wsparcia,
- prowadzenie i rozwój niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- analiza i ocena zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- realizacja zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
- rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

## PODSTAWY UDZIELANIA POMOCY SPOŁECZNEJ. PROCEDURA W ZAKRESIE UDZIELANIA POMOCY

### Świadczenia przyznawane są na wniosek:

- osoby zainteresowanej,
- jej przedstawiciela ustawowego,
- innej osoby, za zgodą osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego.

### Zapamiętaj!

Świadczenia pomocy społecznej udzielane są – co do zasady – na wniosek zainteresowanego.

**POMOC SPOŁECZNA MOŻE ZOSTAĆ PRYZNANA RÓWNIEŻ Z URZĘDU.**



Osoba lub rodzina ubiegająca się o pomoc społeczną powinna zgłosić się do ośrodka pomocy społecznej w miejscu zamieszkania (ośrodki znajdują się w każdej gminie).



Decyzja o przyznaniu lub odmowie przyznania pomocy poprzedzona jest przeprowadzaniem przez pracownika socjalnego rodzinnym wywiadem środowiskowym.



Decyzja o przyznaniu albo odmowie przyznania pomocy społecznej wydawana jest w formie decyzji administracyjnej. Decyzja taka, wydana na poziomie gminy (wójt, burmistrz, prezydent miasta) jest decyzją I instancji i – w razie, gdyby była niekorzystna (odmowa pomocy) – można się od niej odwołać do instancji odwoławczej – tj. do Samorządowego Kolegium Odwoławczego (II instancja w postępowaniu administracyjnym).



Jeżeli decyzja Samorządowego Kolegium Odwoławczego również byłaby niekorzystna, możemy się od niej odwołać do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego (sąd administracyjny I instancji).



Od ewentualnego niekorzystnego rozstrzygnięcia (tj. wyroku) Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego można odwołać się do sądu administracyjnego II instancji – tj. Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie.

## Pamiętaj!

Postępowanie o uzyskanie pomocy społecznej jest postępowaniem administracyjnym.

W skrajnym, niekorzystnym wariancie (odmowa przyznania pomocy na poziomie I instancji – gmina), całe postępowanie składać się będzie z 4 faz:

- postępowanie administracyjne I instancji (gmina) – zakończone decyzją,
- postępowanie administracyjne II instancji (samorządowe kolegium odwoławcze) – zakończone decyzją,
- postępowanie przed sądem administracyjnym I instancji (Wojewódzki Sąd Administracyjny) - wyrok,
- postępowanie przed sądem administracyjnym II instancji (Naczelny Sąd Administracyjny) - wyrok.



Postępowanie na etapie sądowym jest skomplikowane i wymaga fachowej wiedzy prawniczej. Jeżeli nie stać Cię na adwokata, napisz krótką skargę od niekorzystnej decyzji SKO do wojewódzkiego sądu administracyjnego i w samej skardze (ew. dodatkowym dokumencie) złóż wniosek do Sądu, aby ze względu na Twą trudną sytuację zwolnił Cię z kosztów i przyznał adwokata/radcę prawnego z urzędu. Do wniosku załącz uzupełnione i podpisane oświadczenie o Twojej sytuacji majątkowej i osobistej – oświadczenie takie wypełnia się na specjalnym formularzu, który możesz pobrać na stronie www. każdego sądu administracyjnego lub bezpośrednio w sądzie w Biurze Obsługi Interesanta (gdzie miłe Panie z Biura Obsługi na pewno pomogą w wypełnieniu oświadczenia ☺, o pomoc możesz zwrócić się także do innych instytucji publicznych świadczących pomoc prawną – np. Punktu Nieodpłatnej Pomocy Prawnej w Twoim powiecie).



**Prawo do świadczeń pieniężnych przysługuje osobom i rodzinom, których posiadane dochody nie przekraczają kryteriów dochodowych ustalonych w oparciu o próg interwencji socjalnej. Od dnia 1 października 2018 r. kryterium dochodowym dla osoby samotnie gospodarującej będzie dochód nie przekraczający kwoty 701 zł, natomiast dla osoby w rodzinie – kwota 528 zł. Rada gminy, w drodze uchwały, może podwyższyć kwoty uprawniające do zasiłków okresowego i celowego.**

**Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2018 r. poz. 2134 z późn. zm.).**

- Powyższa ustawa wprowadziła do polskiego systemu pomocy rodzinie instytucję tzw. 500 +,
- Poniżej przedstawiono podstawowe informacje o tym świadczeniu,
- Ustawa określa warunki nabywania prawa do świadczenia wychowawczego oraz zasady przyznawania i wypłacania tego świadczenia.





## Komu przysługuje uprawnienie do świadczenia wychowawczego „500 +”:

- obywatelom polskim,
- cudzoziemcom w przypadkach wyszczególnionych w ustawie, m.in. osobom:
  - do których stosuje się przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego,
  - jeżeli wynika to z wiążących Polskę dwustronnych umów międzynarodowych,
  - przebywających na terenie Polski w oparciu o zezwolenia na pobyt czasowy,
  - posiadających kartę pobytu z adnotacją „dostęp do rynku pracy”, jeżeli zamieszkują z dziećmi na terenie Polski.

## KLUCZOWYM POJĘCIEM W USTAWIE JEST POJĘCIE „DZIECKO”.



### Pamiętaj!

Dziecko w rozumieniu ustawy o 500 + to: dziecko własne, dziecko przysposobione (czyli adoptowane) oraz dziecko, w sprawie którego toczy się postępowanie o przysposobienie, dziecko znajdujące się pod opieką prawną lub dziecko umieszczone w domu pomocy społecznej.

## Świadczenie wychowawcze (świadczenie 500+)

Zgodnie z art. 4 ustawy, celem świadczenia wychowawczego jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowaniem dziecka, w tym opieką nad nim i zaspokojenie jego potrzeb życiowych.

**Art. 4 § 2 określa, komu świadczenie 500+ przysługuje, tj.:**

- matce albo ojcu, jeżeli dziecko wspólnie zamieszkuje i pozostaje na utrzymaniu matki albo ojca,
- opiekunowi faktycznemu dziecka, jeżeli dziecko wspólnie zamieszkuje i pozostaje na utrzymaniu opiekuna faktycznego,
- opiekunowi prawnemu dziecka,
- dyrektorowi domu pomocy społecznej.

## WYSOKOŚĆ ŚWIADCZENIA. SZCZEGÓŁOWE REGUŁY WYLICZANIA JEGO WYSOKOŚCI.

### ZASADNICZA WYSOKOŚĆ ŚWIADCZENIA WYNOŚI 500 ZŁOTYCH.

W ustawie (art. 5) określone zostały dodatkowe zasady wyliczania świadczenia:

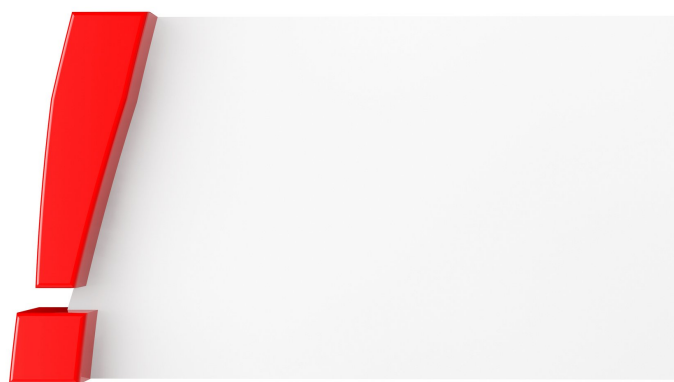
- w przypadku urodzenia dziecka albo ukończenia przez dziecko 18 roku życia kwotę świadczenia wychowawczego przysługującą za niepełny miesiąc ustala się, dzieląc kwotę tego świadczenia przez liczbę dni kalendarzowych w tym miesiącu, a otrzymaną kwotę mnoży się przez liczbę dni kalendarzowych, za które świadczenie to przysługuje. Kwotę świadczenia wychowawczego przysługującą za niepełny miesiąc zaokrągla się do 10 groszy w górę,
- w przypadku gdy dziecko, zgodnie z orzeczeniem sądu, jest pod opieką naprzemienną obydwójga rodziców rozwiedzionych, żyjących w separacji lub żyjących w rozłączeniu sprawowaną w porównywalnych i powtarzających się okresach, kwotę świadczenia wychowawczego ustala się każdemu z rodziców w wysokości połowy kwoty przysługującego za dany miesiąc świadczenia wychowawczego.

### WAŻNE!

Środki ze świadczenia 500 + są środkami, które mają być wydawane na potrzeby dziecka, a nie na cele nie mające żadnego związku z jego potrzebami, a wręcz na cele sprzeczne z dobrem rodziny – dotyczy to w szczególności wydawania tych środków na alkohol!

Ustawa przewiduje szczególne sankcje dla rodziców, którzy MARNOTRAWIĄ w ten sposób przyznane świadczenie.

Art. 9 ustawy: „W przypadku gdy osoba, o której mowa w art. 4 ust. 2, marnotrawi wypłacane jej świadczenie wychowawcze lub wydatkuje je niezgodnie z celem, organ właściwy przekazuje należne osobie świadczenie wychowawcze w całości lub w części w formie rzeczowej lub w formie opłacanie usług”.



## WNIOSEK O PRYZNANIE ŚWIADCZENIA 500 +

Treść wniosku określa precyzyjnie ustawa.

Art.13 ust. 1. Ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego oraz jego wypłata następują odpowiednio na wniosek matki, ojca, opiekuna faktycznego dziecka, opiekuna prawnego dziecka albo dyrektora domu pomocy społecznej.

ust. 2. Wniosek składa się w urzędzie gminy lub miasta właściwym ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się o świadczenie wychowawcze, a w przypadku gdy o świadczenie wychowawcze ubiega się dyrektor domu pomocy społecznej – właściwym ze względu na miejsce położenia tego domu pomocy społecznej.

ust. 2a. Informacje przedstawione we wniosku składa się pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań. Składający oświadczenie jest obowiązany do zawarcia w nim klauzuli następującej treści: „Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.”. Klauzula ta zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań.

ust. 3. Wniosek zawiera dane dotyczące:

- 1.osoby występującej o przyznanie świadczenia wychowawczego, w tym: imię, nazwisko, datę urodzenia, adres miejsca zamieszkania, stan cywilny, obywatelstwo, płeć, numer PESEL, a w przypadku gdy nie nadano numeru PESEL – numer i serię dokumentu potwierdzającego tożsamość oraz, o ile je posiada –adres poczty elektronicznej i numer telefonu;
- 2.dzieci, na które osoba, o której mowa w ust.1, ubiega się o przyznanie świadczenia wychowawczego, w tym: imię, nazwisko, datę urodzenia, stan cywilny, obywatelstwo, płeć, numer PESEL, a w przypadku gdy nie nadano numeru PESEL – numer i serię dokumentu potwierdzającego tożsamość;
- 3.innych osób, podane przez osobę ubiegającą się o przyznanie świadczenia wychowawczego –jeżeli w sprawie mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.

### Zapamiętaj !

Wniosek składa się w urzędzie gminy lub miasta właściwym ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się o świadczenie wychowawcze.

Tam uzyskasz również szczegółowe informacje oraz pomoc w skompletowaniu dokumentów potrzebnych do skutecznego złożenia wniosku o świadczenie 500+.



## DARMOWA POMOC PRAWNA - PORADNICTWO OBYWATELSKIE

Na terenie całej Polski funkcjonuje ponad 1500 punktów darmowej pomocy prawnej i poradnictwa. Jest to rezultat wejścia w życie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej.

Z darmowych porad może skorzystać każda osoba, której nie stać na uzyskanie odpłatnej porady i która złoży stosowne oświadczenie.

Prawnicy **Fundacji Togatus Pro Bono** udzielają bezpłatnych porad prawnych w punktach nieodpłatnej pomocy prawnej na terenie powiatów, z którymi Fundacja zawarła umowy.

Zapraszamy do zapoznania się z zasadami udzielania bezpłatnej pomocy prawnej.

Sprawdź, jak i gdzie uzyskać darmową poradę

[www.fundacja.togatus.pl](http://www.fundacja.togatus.pl)

